

2022RGW50-02

DATUM	2-2-2022
AAN	Provinciale Staten
VAN	Gedeputeerde Van Essen
ONDERWERP	Inhoudelijke reactie op brief Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit aan leden van Provinciale Staten over de Regionale Veenweiden Strategie

Dhr. Paul Roncken, Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit van de provincie Utrecht, heeft op 26-01-2022 een advies aan uw Staten gestuurd (met afschrift aan GS) over de RVS Utrechtse veenweiden die ter besluitvorming is geagendeerd voor de PS-vergadering van 9 februari aanstaande. In dit ongevraagd advies benoemt hij – onder verwijzing naar eerdere adviezen – vijf onderwerpen die hij in zijn brief aanduidt als ‘aanvullingen’.

Het college verwelkomt het advies, zoals alle adviezen van de Provinciaal Adviseur. We denken dat een PARK-advies over de RVS van nog meer inhoudelijke waarde had kunnen zijn als het eerder was uitgebracht, bijvoorbeeld rond de bespreking van het koersdocument RVS dat vorig jaar zomer in uw commissie RGW stond geagendeerd.

Dit memo geeft een inhoudelijke reactie op de genoemde vijf aanvullingen.

1. Kijk over grenzen; zie het Groene Hart als geheel

Aanvulling door PARK:

In totaal zijn er in Nederland zes veenweidenprovincies, die nu ieder een eigen Regionale Veenweiden Strategie (RVS) maken. In het belang van het Groene Hart zou het aan te bevelen zijn om de RVS van de drie Groene Hart provincies op elkaar aan te laten sluiten.

Inhoudelijke reactie provincie:

Volgens de afspraken vanuit het Klimaatakkoord zijn alle zes veenweidenprovincies, samen met hun gebiedspartners, aan de slag gegaan met het opstellen van een RVS. De drie Groene Hart provincies hebben in dat traject gezorgd voor goede onderlinge afstemming. De snelheid van de drie GH-provincies verschilde echter: De Utrechtse RVS liep in de tijd voorop, Noord-Holland en Zuid-Holland leveren waarschijnlijk medio 2022 hun RVS op (later dan landelijk is afgesproken).

Tijdens het opstellen van de Utrechtse RVS hebben tal van afstemmingsmomenten plaats gevonden met NH en ZH: zij zijn betrokken geweest bij de bestuurlijke overleggen en bij webinars. Teksten van de Utrechtse RVS zijn ambtelijk met hen gedeeld (en visa versa). Op landelijk niveau is bestuurlijk en ambtelijk veelvuldig overleg over de RVS-en: interbestuurlijk (Landelijke Regiegroep veenweiden) en in IPO-verband.

Op het niveau van de gebiedsprocessen is er bij de gebieden die op de grens liggen altijd veel contact tussen de buurprovincies. Wij hebben daarom de verwachting dat de RVS van ZH en NH voldoende zullen aansluiten op de Utrechtse RVS, zeker bij de provinciegrenzen.

2. Relatie bodemdaling en broeikasgasuitstoot

RVS Utrechtse veenweiden, pag. 6 – Samenvatting:

Hoewel de exacte relatie nog in onderzoek is, gaan wij er in deze RVS van uit dat bodemdaling en broeikasgasuitstoot één op één aan elkaar zijn gerelateerd. Dus 50% vermindering van bodemdaling is 50% vermindering van broeikasgasuitstoot.

Aanvulling door PARK

Eerder hebben de drie PARK'n (Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht) geadviseerd: Stem maatregelen voor de aanpak van bodemdaling en CO₂-uitstoot af op het bodemprofiel. Kortom: waterpeil volgt bodem en functie volgt waterpeil. De relatie tussen het verminderen van de bodemdaling (door wateropzet) en het verminderen van broeikasgasuitstoot hangt niet één op één met elkaar samen:

- Bodemdaling remmen = water opzetten.
- Broeikasgassen terugdringen = afhankelijk van het bodemprofiel het land net niet onder water zetten want alleen dan komen er geen broeikasgassen vrij.

Inhoudelijke reactie provincie:

De mate van bodemdaling en broeikasgasuitstoot worden primair door de hoogte van de zomergrondwaterstand gestuurd. De zomergrondwaterstand omhoog brengen staat centraal in onze strategie, of dat nu gebeurt door het opzetten van het peil van het oppervlaktewater of door de aanleg van waterinfiltratiesystemen. In die zin is er geen sprake van verschil van opvatting tussen de PARK en de RVS.

Aan het omhoog zetten van het grondwater zit wel een grens. Komt het grondwater hoger dan ongeveer 20 cm onder maaiveld, dan neemt de uitstoot van methaan (een veel sterker broeikasgas dan CO₂) toe. Dit is ongewenst, want het doel is juist verminderen van de broeikasgasuitstoot.

3. Vier innovatietypen – kennisdossier bodemdaling veenweiden

RVS Utrechtse veenweiden, pag. 33 Figuur 4.1 *Mate van systeemverandering en innovatie van mogelijke maatregelen*. De figuur 4.1 laat een schema zien met op de twee assen systeemverandering en nieuwe technologie.

Aanvulling door PARK

In het kennisdossier *Bodemdaling Veenweiden*, behorende bij het ongevraagde advies van de PARK in reactie op de 'visie bodemdaling' versie 26-10-2018, worden vier innovatietypen onderscheiden:

1. Technologische innovatie;
2. Systeeminnovatie;
3. Procesinnovatie;
4. Instrumentinnovatie.

Naast systeemverandering en nieuwe technologie worden dus ook procesinnovatie en instrumentinnovatie onderscheiden. Juist instrument- en procesinnovatie zijn nodig om in het proces de meekoppelkansen ook daadwerkelijk en op een juiste manier mee te kunnen koppelen. Daarnaast geldt: wees helder in de lange lijn met innovaties die al betaald en uitgevoerd zijn. Plan vervolgens zorgvuldig en met lef de volgende innovatie (in plaats van deze maar af te wachten).

Inhoudelijke reactie provincie:

De figuur waar naar wordt verwezen, is onderdeel van een hoofdstuk over technische sturingsmaatregelen zoals die in het landelijke onderzoeksprogramma NOBV worden benoemd. Die technische maatregelen zijn in hoofdstuk 4 van de RVS in een figuur gezet. Dat daarnaast ook nog procesinnovatie en instrumenteninnovatie mogelijk en zinvol zijn, wordt daarmee zeker niet uitgesloten. In andere hoofdstukken wordt hier ruimschoots aandacht aan gegeven. Zie bijvoorbeeld paragraaf 7.4, die gaat over samenwerken in gebiedsprocessen en zie hoofdstuk 8 die geheel gewijd is aan instrumentarium dat ingezet kan worden. Zie de tekst op blz. 56:

“Voor het realiseren van de ambities en doelstellingen zoals in deze RVS weergegeven, zijn goed werkende (flankerende) instrumenten noodzakelijk. Een aantal van deze instrumenten is beschikbaar, andere ontwikkelen we in nauwe samenwerking met het Rijk en onze regionale partners. Dit vraagt komende jaren een grote inzet en benodigde middelen. Het is een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van gebiedsprocessen.”

4. Relatie met de Regionale energiestrategieën

Aanvulling door PARK

In het document (pag. 41) wordt wel gesproken over meekoppelkansen door andere opgaven die in het gebied spelen (waterkwaliteit, stikstof, energietransitie) bij de aanpak bodemdaling mee te nemen. Maar het meekoppelen van andere opgaven komt niet terug/wordt niet specifiek beschreven bij de doelstellingen op pag. 27. Ook hier geldt: juist instrument- en procesinnovatie zijn van belang om in het proces de meekoppelkansen ook daadwerkelijk en op een juiste manier mee te kunnen koppelen.

Inhoudelijke reactie provincie:

Het klopt dat het meekoppelen van opgaven niet letterlijk in de vier doelstellingen is opgenomen. Maar dat was ook niet nodig omdat het al benadrukt is bij de toelichting op de ambitie (hoofdstuk 3, enkele paragrafen eerder). De vier doelstellingen zijn een uitwerking van deze ambitie en de opmerking over kansen benutten om andere opgaven mee te laten liften geldt dan ook voor alle vier de doelstellingen. Zie de tekst in 3.2 bij de toelichting op de ambitie: “Om deze ambitie voor elkaar te krijgen, zetten we voor de komende jaren in op de hiernavolgende vier doelstellingen met de notie dat daarbij zoveel mogelijk kansen worden benut om ook andere opgaven mee te laten liften. Dit kunnen kansen zijn op het gebied van natuur & biodiversiteit, stikstof, energieopgave, recreatie, landbouw, cultuurhistorie en landschap. Het is maatwerk per gebied, gericht op een mix aan maatregelen waarbij de opgave bodemdaling niet altijd leidend hoeft te zijn in het proces. Het is ook maatwerk dat op lange termijn (2050) bijdraagt aan integrale oplossingen in het veenweidegebied voor maatschappelijke opgaven.”

Daarnaast wordt op tal van andere plekken in de RVS het belang van een integrale aanpak onderstreept. Zie met name ook paragraaf 7.4 (samenwerken in gebiedsprocessen), die uitgebreid ingaat op een gezamenlijke integrale aanpak.

5. Verdienmodellen voor boeren op veen

Aanvulling door PARK

Bij het economisch doorrekenen van strategieën voor het veenweidegebied om boeren een passend verdienmodel te bieden, blijkt telkens de rol van het Rijk hierin noodzakelijk. De provincie kan dit niet op eigen houtje regelen/sturen. Een Regionale Veenweide Strategie kan niet zonder een strategie om het Rijk hier op korte termijn toe te bewegen. Deze strategie ontbreekt nu nog.

Inhoudelijke reactie provincie:

In de RVS wordt nadrukkelijk ingezet op een landbouw die zich ontwikkelt naar een duurzame en vitale landbouw met een goed toekomstperspectief (zie de 4e doelstelling in hoofdstuk 3). Goede verdienmodellen zijn hiervoor noodzakelijk en hoofdstuk 8, gaat er onder het kopje ‘ecosysteemdiensten’ op in. Via verschillende lijnen wordt hierover het gesprek met alle betrokken partijen gevoerd, waaronder ook het Rijk. Als provincie Utrecht nemen wij in dat verband deel aan de landelijke ‘Subwerkgroep bedrijfseconomische perspectieven’. De RVS is ons inziens niet de plek om dit soort zaken allemaal uit te leggen.